

NATURA JURIDICĂ A MAGAZINAJULUI ȘI PARTICULARITĂȚILE ACESTUIA ÎN ECONOMIA DE PIAȚĂ

THE LEGAL NATURE OF THE SHOP AND ITS PARTICULARITIES IN THE MARKET ECONOMY

Eugenia COJOCARI,
doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Universitatea Comercial-Cooperatistă din Moldova

Liliana DANDARA,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea Comercial-Cooperatistă din Moldova

SUMMARY

In this article, the authors highlighted the peculiarities of the legal nature of the store which is becoming a more and more current theme and is of particular interest to natural and legal persons practicing entrepreneurial activities due to the market economy. In the Republic of Moldova there is a need to improve the legislation in force that regulates different varieties of contracts and the process of their implementation.

The authors, through their researches, have demonstrated the correlation between different aspects of the legal nature of the store contract, analyzing the store receipts that are considered to be novelty in the country's legislation. Thus, by carrying out a complex investigation of the specialized literature, both historical and contemporary, the legislation in force creates a concept of this law institution, highlighting the peculiarities and specific characters, being also a scientific novelty. As a result of this analysis they formulate their own visions, as well as a number of interesting conclusions.

Keywords: *the legal nature of the store, store contract, warehouse contract, store, store receipt, professional training.*

Magazinajul este o varietate a unuia dintre cele mai răspândite contracte civile și comerciale numit contractul de depozit. Depozitul are o deosebit de largă sferă de aplicare practică. Aceasta se datorează însușirilor sale: ca mijloc de asigurare și apărare a patrimoniului, destul de eficient, pe de o parte, și condițiilor de încheiere a acestui contract, relativ simple, pe de altă parte. Nivelul foarte înalt de răspândire a raporturilor de depozit, atât în uzul civil, cât și economic este condiționat de faptul că nu are arareori proprietarul sau posesorul apar în situația în care este necesar de a conserva un bun al său în vederea asigurării integrității sale. [1, p. 383] Adesea, în astfel de cazuri, apar bariere de felul: posesorul nu are posibilitatea să întreprindă singur astfel de măsuri sau aptitudinile și capacitățile personale, inclusiv mijloacele de care dispune nu-i permit de a păstra bunul în mod personal. De aici apare necesitatea punerii pe seama altei persoane a obligației de a întreprinde aceste măsuri. Aceste situații, evident banale, desigur că îi sunt proprii societății umane de la apariția sa. Deci e și firească apariția necesității reglementării juridice a acestor raporturi sociale. Reglementări în domeniul dat se întâlnesc încă din antichitate. În epoca faraonilor - în Egipt, în Babilonul antic - Codul lui

Hamurappi, de asemenea erau cunoscute norme ce reglementau depozitul. [2, p. 26,35] Acest contract este folosit nu numai în raporturile sociale civile, dar este foarte răspândit în activitatea de antreprenariat, desfășurată prin prestarea diferitelor servicii de depozitare a mărfurilor, depozitul bancar, serviciile hoteliere, notarial și altele.

Codul civil în vigoare reglementează contractul de magazinaj, specific depozitului, deoarece importanța lui este de necontestat. E îmbucurător faptul că autorii actualului cod civil au decis de a include în lege, rezervându-i un întreg capitol – Cap. XVIII din Titlul II, Cartea a III-a. Conform art.1573 din Codul Civil al Republicii Moldova, magazinajul este un contract de predare a bunurilor spre păstrare la un depozit de mărfuri, pentru care se aplică în modul corespunzător dispozițiile referitoare la depozit [3]. În opinia noastră, ar fi fost mai reușită definirea exactă a acestui contract cu concretizarea particularităților specifice lui. Astfel, *magazinajul este un contract în care o parte numită deponent transmite bunuri spre păstrare pentru o perioadă de timp la un depozit de mărfuri altei părți numite magaziner, care contra unei remunerații, se obligă să le păstreze și să le restituie în natură.*

Deci în privința magazinajului se aplică, în primul rând, regulile privind depozitul în măsura în care nu contravin regulilor ce reglementează magazinajul. Din punct de vedere etimologic, cuvântul „magazinaj” provine de la magazie ceea ce înseamnă depozit, antrepozit sau hambar, de aici rezultă că el este același contract de depozit cu careva caracteristici sau particularități specifice.

Scopul instituirii magazinajului constă nu doar în asigurarea integrității bunului, dar și pentru a crea condiții în care pe timpul aflării lui în depozit, circuitul său economic să continue. Astfel, cel ce a depus bunul în magazinaj are drept scop realizarea acestuia pe viitor și chiar poate conta în acest sens pe ajutorul nemijlocit al magazinerului. [4, p. 122] Acestea din urmă, rezultând din particularitățile specifice ale magazinajului, fapt pentru care și s-a convenit includerea lui într-un capitol aparte al Codului civil.

În calitate de depozitar apare magazinerul, care desfășoară o activitate de antreprenariat ce constă în prestarea acestor servicii ca sursă principală a venitului. În conformitate cu art.1574 CC RM, magazinerul trebuie să asigure înmagazinarea și păstrarea bunurilor preluate cu diligența unui bun profesionist. În calitate de deponent va fi, de asemenea, o persoană fizică sau juridică ca antreprenor, aceasta rezultând din complexitatea raporturilor de magazinaj care în mare măsură au un exprimat caracter de afaceri. Deponentul poate fi atât proprietarul bunului, cât și posesorul lui legal (mandatar, comisionar, chiriaș etc.). Obligația principală este de a păstra bunul, de aceea magazinerul trebuie să execute această obligație atâta timp, cât nu s-a făcut remiterea bunului. Este simetric, predarea efectivă a bunului, fără realizarea acordului de voință ori lăsarea lui la domiciliul unei persoane, fără acordul ori înștiințarea acestuia nu înseamnă executarea contractului de depozit. [5, p. 112]

Trecerea bunului se va realiza prin remiterea materială a lui sau, după cum spun juriștii români, tradițiunea bunului. Așadar, în contractul de magazinaj remiterea bunului se va realiza prin transmiterea lui de către deponent magazinerului, deci deponentul va fi transmitătorul, iar magazinerul, receptor al bunului. Odată ce bunul a fost transmis, se nasc drepturile și obligațiile părților. Există însă situații când predarea bunului nu are efectiv loc, deoarece el se află în posesia magazinerului. De exemplu, a fost împrumutat un bun unei persoane, iar după ce aceasta s-a folosit de el, împrumutătorul îi cere să i-l păstreze în depozit o perioadă de timp. În acest caz e suficient doar consimțământul părților, contractul de împrumut transformându-se într-unul de depozit. [6, p. 287]

Deci magazinajul, ca și depozitul, este un contract real – aceasta fiind regula generală, este însă posibil ca depozitul să fie și consensual. Astfel, al. 2, art. 402 a vechiului Cod Civil al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești admitea posibilitatea ca depozitul să fie și con-

sensual, adică poate fi încheiat prin simpla manifestare de voință a părților, nefiind însoțită de condiția unei forme anumite. Dacă părțile și conveneau să însoțească realizarea voinței cu vreun înscris, o făceau, dar nu pentru validarea contractului, ci pentru a se asigura cu un mijloc de probă. În așa fel, între părți, putea fi încheiat un contract verbal sau chiar scris, prin care să fie prevăzută obligația depozitarului de a primi în depozit bunuri care îi vor fi predate de cealaltă parte pe viitor. [2] E de menționat că norma dată presupunea această posibilitate doar pentru organizațiile socialiste.

Traducând această condiție la noile raporturi sociale, putem spune că acestea pot fi întreprinderile și persoanele fizice cu calitate de antreprenor, care sunt specializate și exercită o activitate de prestare a serviciilor de depozit. Astfel, consensual va fi contractul încheiat de un combinat de produse lactate și o întreprindere frigorifică, privind obligația ultimei de a primi la păstrare producția fabricată de combinat. De regulă, depozitul consensual se încheie cu depozitarul a cărui activitate de bază este prestarea acestor servicii, adică este un depozitar profesional.

Caracterul oneros este specific pentru depozitul în care în calitate de depozitari apar acei pentru care păstrarea constituie activitatea antreprenorială de bază. Același lucru prevede și alin. 1 al art.1539 CCRM: „În cazul în care depozitarul este un profesionist, se consideră că asupra remunerării s-a convenit în mod tacit”. Aceasta însă nu impune o interdicție de a încheia contractul de depozit pentru o singură sau mai multe ori cu caracter izolat contra unor remunerații și de către persoane care nu sunt antreprenori.

Întreprinderile care desfășoară activitatea de antreprenariat, mai rar persoanele fizice și juridice care nu desfășoară o astfel de activitate, pot fi cointeresate ca lor să li se garanteze transmiterea, de la alte persoane fizice sau juridice, a bunurilor în depozit, inclusiv cu caracter de regularitate. [8, p. 5] De aici, evident, reiese, că contractul de depozit oneros este și consensual și cu atât mai mult sinalagmatic, deoarece apare obligația față de deponent de a efectua transmiterea bunului și achitarea remunerației în cuantumul prevăzut în contract sau de tarifele stabilite, în cazul contractului de adeziune.

Reieșind din caracterul dispozitiv al normei ce se conține în art.1539 CC RM, conchidem că legea în egală măsură acceptă atât păstrarea gratuită, cât și cea cu plată. Acestea din urmă se adevăresc pe deplin prin faptul că în uzul practic e larg răspândit, mai ales între persoanele fizice, depozitul gratuit, iar în cazul când depozitarul desfășoară o asemenea activitate cu titlul de profesiune se prezumă că acesta va fi oneros. Evident, că contractul de magazinaj este cu predominanța titlului oneros.

Depozitul, de regulă, este discutat ca un contract unilateral. Deci depozitul este un contract care dă naștere la obligații numai în sarcina unei părți. O parte, și anume deponentul este numai creditor, iar cealaltă, depozitarul, numai debitor.

Astfel, contractul creează obligații numai în sarcina depozitarului, chiar dacă ulterior, pe parcursul executării lui, se pot naște obligații și în sarcina deponentului. Aceste obligații rezultă din cauze extracontractuale, cum ar fi delictele civile, gestiunile de afaceri ș. a. [9, p. 277] Există însă și alte păreri conform cărora, după încheierea contractului de depozit, în mod ocazional se pot naște obligații și în sarcina creditorului – deponent, obligații care nu și le-a asumat inițial. Dacă depozitarul a făcut unele cheltuieli pentru conservarea bunului aflat în depozit, deponentul va fi obligat să-i plătească valoarea acestora. Într-o asemenea situație, precum și în altele similare se constată că există obligații în sarcina ambelor părți contractante. În literatura de specialitate, asemenea contracte sunt denumite „contracte sinalagmatice imperfecte”. Acestea poartă denumirea dată, deoarece obligațiile celor două părți, deși reciproce, nu sunt și interdependente. [10, p. 605] Majoritatea autorilor români, neagă existența contractelor sinalagmatice imperfecte, trecându-le în categoria celor unilaterale. Astfel, ei

contrazic posibilitatea că depozitul clasic (gratuit și real) să posede caracterul unui contract bilateral.

Un mod diferit, față de cel al doctrinei civile române, de tratare a acestei probleme, o au savanții ruși, care au legiferat în codul civil contractul de magazinaj (art. 907, al Codului civil al Federației Ruse din 2018). Astfel, se susține că, necătând la faptul încheierii depozitului, mai întâi de toate în interesul deponentului, mai convingătoare, totuși, este părerea conform căreia drepturi și obligații posedă ambele părți, inclusiv atunci când contractul de depozit este gratuit și real.

Desigur că nu se poate confirma, că acestea sunt repartizate într-un quantum egal între părți, deoarece chiar din start, reieșind din scopul contractului, deponentul beneficiază de mai multe posibilități, decât depozitarul. În orice caz două obligații, și anume de a achita cheltuielile suportate de depozitar în vederea conservării bunului din depozit și de a-și ridica bunurile depozitate se instituie în sarcina deponentului, practic în toate cazurile. [11, p. 605]

Necătând la aceste pledări doctrinale, regula generală rămâne a fi că depozitul este un contract unilateral. Aceasta se argumentează pe deplin prin exemplul păstrării la garderoba unei instituții sau întreprinderi, unde persoana transmitând haina depozitarului, îl însărcinează pe ultimul cu obligația de a o păstra și a o restitui la cerere, pe când primului îi revine doar dreptul de a o percepe înapoi.

Magazinajul este un contract, de regulă, oneros, el poate fi atât real, cât și consensual și sinalagmatic, are un caracter public. Acest contract este supus condițiilor formei scrise.

Specificul magazinajului reiese și din prevederile art. 1581 al CC RM care stabilește că la primirea lucrurilor, magazinerul are obligația să elibereze o recipisă de magazinaj. Reieșind din regulile impuse de legiuitor conținutului acestei recipise, putem spune că aceasta are destule semne de a fi considerată drept formă scrisă a contractului. Soarta recipisei de mai departe, se constituie cel mai important caracter specific al magazinajului. Astfel, persoana care ridică bunurile din depozit, poate fi diferită de persoana care le-a transmis spre păstrare, adică deponentul. Acestea rezultând din faptul că recipisa poate deveni cu titlu de valoare. În această ordine de idei și în temeiul prevederilor Codului civil al Republicii Moldova, recipisa de magazinaj poate fi de trei feluri: - recipisă de magazinaj simplă, recipisă de magazinaj la ordin și recipisă de magazinaj cu drept de gaj.

Recipisa simplă este un act care adevărește faptul transmiterii bunului spre păstrare și deci a încheierii contractului. În cazul recipisei la ordin, beneficiar al dreptului de a ridica bunul aflat în depozit poate fi orice persoană, posesoare legală a recipisei. Astfel, dacă magazinerul a întocmit o recipisă de magazinaj la ordin, aceasta poate fi transmisă unui terț prin andosare. Deci deponentul poate andosa recipisa de magazinaj unei persoane terțe în vederea stingerii unei obligații, iar ultima, la rândul său, o poate transmite unei alte persoane, în așa fel aflându-ne în prezența unei cesiuni de creanță. Magazinerul va elibera, în acest caz, bunul depozitat deținătorului legal al recipisei. Mai mult ca atât, magazinerul nu este obligat să verifice autenticitatea andosamentelor, ci livrarea se va atesta prin simpla înscriere pe recipisa de înmagazinare.

Posesorul recipisei de magazinaj poate greva bunul înmagazinat, drept garanție pentru o altă creanță, dacă bunul rămâne în depozit. Ca urmare a neexecutării obligației garantate prin gaj, creditorul gajist poate să-și satisfacă creanțele din bunurile gajate aflate în magazinaj. Creditorul gajist, la ridicarea bunului din depozit, va trebui să prezinte magazinerului chitanța de magazinaj cu drept de gaj, precum și andosamentul care trebuie să indice quantumul creanței.

În conformitate cu articolul 1582 CCRM, recipisa de magazinaj trebuie să conțină:

- a) data întocmirii și numărul înscrierii în registrul de magazinaj;
- b) numele sau denumirea și adresa persoanei ale cărei bunuri se înmagazinează;

- c) locul de înmagazinare;
- d) regulile magazinajului;
- e) cantitatea (numărul, măsura ori greutatea) bunurilor înmagazinate și calitatea, iar în cazul bunurilor ambalate, descrierea ambalajului;
- f) costul de magazinaj, alte costuri care pot să apară;
- g) faptul ca bunul înmagazinat trebuie sau nu asigurat și, după caz, costul de asigurare;
- h) termenul magazinajului și data expirării lui ori inexistența termenului;
- i) alte date, la alegerea părților;
- j) semnătura magazinerului și stampila.

Lipsa unor date nu poate invalida recipisa de magazinaj. Articolul 1585 CC RM prevede că, în cazul în care recipisa de magazinaj a fost transmisă prin andosare, magazinerul răspunde față de posesorul legitim al recipisei pentru exactitatea datelor înscrise în ea dacă nu s-a consemnat prin înscriere pe recipisă că aceste date se bazează exclusiv pe comunicările deponentului sau ale unui terț.

Dacă magazinerul cunoștea inexactitatea datelor, va răspunde și atunci când a înscris în recipisă o consemnare de felul celor menționate la alin. (1). În cazul unui magazinaj de colectare, magazinerul nu are dreptul să înscrie în recipisă consemnări de felul celor menționate la alin. (1).

Articolul 1586 CC RM prevede că dacă recipisa de înmagazinare este distrusă sau pierdută în alt mod, cel îndreptățit poate cere, pe calea procedurii anunțului public, declararea nulității ei și întocmirea unei noi recipise. În acest caz, se aplică dispozițiile speciale ale Codului de procedură civilă. În baza unei hotărâri judecătorești, magazinerul va întocmi o a doua recipisă de magazinaj și o a doua recipisă de gaj al înmagazinării, după caz.

În literatura de specialitate a unor state, inclusiv a Federației Ruse (în art. 912 alin. (2) C. civ. FR), este reglementat un al treilea tip al recipisei de magazinaj, și anume: „recipisa dublă de magazinaj” care este alcătuită din recipisa de înmagazinare și recipisa de gaj al înmagazinării (warrant). Formal, Codul civil al Republicii Moldova nu constituie o astfel de categorie, comparativ cu cel al Federației Ruse, însă în practică consecințele eliberării ei, pe lângă recipisa de magazinaj, conduce la aceleași consecințe juridice. Părțile recipisei duble de magazinaj pot fi separate și circula independent, însă eliberarea mărfii de către magaziner presupune prezentarea ambelor părți sau prezentarea recipisei de magazinaj și a documentelor care adeveresc achitarea datoriei garantate prin recipisa de gaj al înmagazinării. Un moment ce ține de circulația numai a recipisei de înmagazinare este că ea poate fi transmisă ulterior de către deținător, fără acordul deținătorului recipisei de gaj. [12, p.152-153]

O altă particularitate a magazinajului este că magazinerul în vederea satisfacerii creanțelor sale față de deponent, ce rezultă din costurile de păstrare, are un drept de gaj asupra bunului atâta timp, cât acesta se află în posesia sa, adică în depozit.

Alături de aceste recipise, mai ales în cazul încheierii unui contract consensual de depozit, părțile pot întocmi un contract într-o formă obișnuită scrisă, în care să fixeze nu doar obligația magazinerului de a primi spre păstrare un bun la un termen anumit, ci și regimul păstrării, condițiile de păstrare, condițiile achitării cheltuielilor imprevizibile în vederea asigurării integrității bunului, precum și alte servicii de care ar putea beneficia deponentul.

Magazinerul, în conformitate cu prevederile CC RM, dispune de drepturi și obligații.

Astfel, articolul 1575 CC RM prevede că magazinerul nu este obligat, dacă legea sau contractul nu prevede altfel, să constate la preluarea bunurilor cantitatea (numărul, măsura ori greutatea), genul, felul sau alte caracteristici ale lor.

Dacă bunurile predate spre înmagazinare se află la livrare într-o stare de depreciere sau deteriorare ce poate fi constatată din exterior, magazinerul trebuie să conserve drepturile în despăgubire împotriva transportatorului, să se îngrijească de dovada acestei stări a

bunurilor înmagazinate și să-l anunțe neîntârziat pe deponent. În caz de omisiune, el este obligat să repare prejudiciul produs prin aceasta.

În conformitate cu art. 1576 CC RM, magazinerul este obligat să permită, pe parcursul orelor de lucru, deponentului sau unei alte persoane îndreptățite să ia mostre, să inspecteze bunurile înmagazinate și să adopte măsurile necesare conservării lor.

Dacă se schimbă locul de înmagazinare, dacă au apărut schimbări ale caracteristicilor bunurilor sau dacă asemenea schimbări sunt pe cale de a se produce, magazinerul este obligat să anunțe de îndată faptul acesta. Anunțul va fi făcut către ultimul deținător, cunoscut de magaziner, al recipisei de magazinaj. În caz de omisiune, magazinerul este obligat să repare prejudiciul produs prin aceasta.

Art. 1578 CC RM prevede și răspunderea civilă a magazinerului. Astfel, magazinerul este răspunzător de distrugerea, pierderea ori deteriorarea bunurilor aflate în paza sa, dacă distrugerea, pierderea sau deteriorarea nu s-au produs ca urmare a unor împrejurări care nu pot fi evitate prin grija unui depozitar profesionist.

În cazul înmagazinării unor bunuri determinate generic, magazinerul este îndreptățit să le amestece cu bunuri de același gen doar dacă i s-a permis în mod expres.

Față de stocul total rezultat prin amestec, proprietarii bunurilor amestecate sunt coproprietari pe cote-pați. Cota-parte se determină, în cazul în care nu s-a convenit altfel, în funcție de cantitatea de bunuri înmagazinate.

Magazinerul are dreptul și obligația de a preda fiecărui deponent, din stocul total, partea ce i se cuvine, fără încuviințarea celorlalți deponenți.

Dacă bunul înmagazinat este expus degradării sau dacă se produc modificări ale lui care implică un pericol de depreciere și nu mai este timp pentru prevenirea sau înlăturarea degradării sau deprecierei ori cel îndreptățit, fiind informat, nu a decis în timp util, magazinerul poate organiza vânzarea bunului la licitație. Suma obținută din vânzare conform alin. (1) este predată deponentului după ce au fost reținute cheltuielile de păstrare și vânzare (art. 1580 CC RM). Din conținutul articolului reies și unele drepturi de proprietar ale depozitarului.

Articolul 1590 CC RM prevede dreptul magazinerului de a cere ridicarea bunului înmagazinat. Astfel, magazinerul nu poate cere ridicarea bunului înmagazinat înainte de expirarea termenului convenit pentru magazinaj, iar dacă nu s-a convenit asupra unui astfel de termen, înainte de a expira trei luni de la înmagazinare. Dacă nu s-a convenit asupra unui termen de magazinaj sau dacă păstrează bunul după expirarea termenului, magazinerul poate cere ridicarea bunului numai în urma rezilierii contractului cu respectarea unui termen de preaviz de o lună. Dacă deponentul nu ridică la expirarea termenului de magazinaj bunul înmagazinat, magazinerul are dreptul, în urma unei somații, să vândă bunul la licitație. Aceasta nu poate avea loc înainte de expirarea unei luni de la somație.

După ce creanțele magazinerului decurgând din magazinaj și organizarea licitației au fost satisfăcute din suma obținută din vânzare, restul va fi predat de către magaziner posesorului legitim al recipisei de magazinaj.

În concluzie, am putea constata că există o multitudine de particularități ce sunt specifice contractului de magazinaj, prin aceasta se poate menționa și trăsăturile pozitive ale actualului Cod civil, în care, spre deosebire de Codul civil vechi, au fost totuși incluse mai multe norme chemate să ordoneze relațiile de depozit, precum și a unor varietăți ale acestuia (de exemplu, capitolul XXXIII al legii civile în vigoare conține doar 11 articole referitoare la depozit, spre deosebire de care Codul civil actual conține 26 de articole la acest compartiment), în plus s-a introdus un nou tip de depozit – magazinajul, căruia i s-a rezervat un întreg capitol al Codului. Prin includerea magazinajului într-un capitol separat, se presupune, respectiv, și o reglementare mai profundă a acestuia. Acest lucru rezultă din însemnătatea deosebită a tipului dat de

depozit ce o prezintă pentru dezvoltarea raporturilor economice. Includerea acestor reglementări [13], precum și aducerea celor vechi în conformitate cu raporturile noi din societate, creează condiții prielnice pentru dezvoltarea relațiilor de depozit și, respectiv, va contribui la dezvoltarea întregii economii naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Casapu D. Aspecte privind drepturile și obligațiile depozitarului în cadrul contractului de depozit, în: *Revista științifico-practică*, 2012, nr.1, p.107-199.
2. Codul civil al Republicii Moldova adoptat prin Legea nr.719-III din 11.06.2002, Parlamentului Republicii Moldova, în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 154-157 din 21.11.2002.
3. Codul Civil al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. Chișinău, Editura Comitetului Central al PC al Moldovei, 1965 (abrogat).
4. Motică R. I., Moțiu F. *Contracte civile. Sinteză, teorie și practică judiciară*. București, 2014, 1998, p. 277.
5. Pop L. *Teoria generală a obligațiilor*. Iași, 1997, p. 605.
6. Safta-Romano E. *Drept civil. Contracte Civile*. Iași, 1999, p. 287.
7. Urs Iosif R., Angheni S. *Drept civil. Contracte civile*. Vol. 3, București, 1998, p.112.
8. Velișco L. Natura juridică a recipisei de magazinaj, în: *Revista Națională de drept*, 2009, nr.10-12, p. 5.
9. Брагинский М. Комментарий к ГК РФ. Хранение. // *Хозяйство и право*. № 9, Москва, 1996, с. 5.
10. Батыр К. И. *Всеобщая история государства и права*. Москва, 1998, стр. 26, 35.
11. Калпин А. Г. *Гражданское право*. Ч. 2, Москва, 2000, с. 383.
12. Толстой Ю. К., Сергеев А.Т. *Гражданское право*. Ч. 2, Москва, 1999, с. 605.
13. Legea RM nr.133 din 15.11.2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative. Publicat la 14.12.2018 în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 467-479. Data intrării în vigoare: 01.03.2019. În: <http://lex.justice.md/md/378416/>